

LBRIS

We know
books

JAVIER MARÍAS

Îndrăgostirile

Traducere din limba spaniolă și note
LAVINIA SIMILARU

LITERA
București

Ultima oară când l-am văzut pe Miguel Desvern sau Deverne a fost și ultima oară când l-a văzut soția lui, Luisa, lucru ciudat și poate nedrept, întrucât ea era nevastă-sa, în vreme ce eu nu eram decât o necunoscută și nu schimbasesm niciodată o vorbă cu el. Nici măcar nu-i știam numele, l-am aflat prea târziu, când i-a apărut fotografia în ziar, înjunghiat și cu cămașa descheiată, gata să moară, dacă nu cumva murise deja pentru conștiința-i absentă, care nu s-a mai manifestat niciodată: cel din urmă lucru de care trebuie să-și fi dat seama a fost faptul că i se înfîgea cuțitul în carne din greșeală și fără motiv, în mod stupid, iar și iar, fără scăpare, nu doar o dată, ci cu înverșunarea de a-l elimina din lume și de a-l izgoni fără întârziere de pe pământ, atunci și acolo. Târziu pentru ce, mă întreb. Adevărul este că habar n-am. Doar că după ce moare cineva ne gândim că e târziu pentru orice, pentru tot, cu atât mai mult pentru a-l aștepta, și ne limităm să-l ștergem de pe listă. Chiar și pe apropiați, chiar dacă ne este mult mai greu și-i plângem, iar imaginea lor ne însoțește în minte când mergem pe stradă sau prin casă și chiar dacă mult timp credem că nu ne vom obișnui. Dar știm de la bun început, de când mor, că nu ne mai putem baza pe ei, nici măcar pentru lucrurile cele mai nesemnificative; un banal telefon sau o întrebare prostească („Mi-am lăsat acolo cheile mașinii?“, „La ce

oră termină azi copiii?“), pentru nimic. Nimic înseamnă nimic. În realitate, este de neînțeles, căci presupune să ai certitudini și natura noastră nu o îngăduie: certitudinea că cineva n-are să mai vină, n-are să mai spună, n-are să mai facă un pas niciodată, nici ca să se apropie, nici ca să se retragă, n-are să ne mai privească, n-are să-și mai ferească privirea. Nu știu cum rezistăm, nici cum ne revenim. Nu știu cum uităm uneori, când timpul a trecut și ne-a îndepărtat de ei, care au rămas încremeniți.

Dar îl văzusem în multe dimineți și îl auzisem vorbind sau râzând, mereu de-a lungul anilor, devreme, dar foarte, de fapt eu întârziem puțin la lucru numai ca să mă întâlnesc un moment cu perechea aceea, nu cu el, nu mă înțelegeți greșit, ci cu amândoi, amândoi mă linișteau și mă făceau să-mi tihnească, înainte de a-mi începe ziua de muncă. Aproape că deveniseră o obligație. Nu, cuvântul nu este potrivit pentru ceea ce ne produce plăcere și pace. Poate că deveniseră o superstiție, deși nici asta: nu credeam nicidecum că are să-mi meargă rău în ziua aceea dacă nu-mi luam micul dejun cu ei, vreau să spun la distanță; doar că mi-o începeam cu mai puțină însuflețire sau cu mai puțin optimism fără imaginea pe care mi-o ofereau zilnic și care era a lumii în ordine sau, dacă preferați, în armonie. Mă rog, a unui fragment minuscul din lume, pe care îl contemplam foarte puțin, așa cum se întâmplă cu orice fragment sau viață, fie ea cea mai publică sau expusă. Nu-mi plăcea să mă închid într-o încăpere preț de atâtea ore fără a-i fi văzut și scrutat, nu pe furiș, ci cu discreție, nu doream cătuși de puțin să-i fac să se simtă stânjeniți sau să-i deranjez. Iar să-i pun pe fugă ar fi fost de neiertat, pe lângă faptul că ar fi

fost în paguba mea. Îmi ridică moralul să respir același aer cu ei sau să fac parte din peisajul lor dimineața – o parte neobservată –, înainte să se despartă până la masa următoare, pesemne cina, în multe zile. În cea din urmă zi când l-am văzut eu și nevastă-sa, n-au putut să cineze împreună. Nici măcar n-au prânzit. Ea l-a așteptat douăzeci de minute așezată la o masă dintr-un restaurant, surprinsă, dar fără a se teme de nimic, până când a sunat telefonul și lumea i s-a sfârșit, apoi nu l-a mai așteptat niciodată.

Din prima zi mi-a atras atenția faptul că erau căsătoriți, el avea aproape cincizeci de ani, iar ea, câțiva mai puțin, probabil că nu împlinise patruzeci. Cel mai plăcut la ei era să vezi ce bine se simțeau împreună. La o oră când nimeni n-are chef de nimic și cu atât mai puțin de petreceri și de râs, ei vorbeau fără încetare și se distrau, se îndemneau unul pe altul, de parcă abia se întâlniseră ori abia se cunoscuseră, de parcă nu ieșiseră împreună din casă și lăsaseră copiii la școală, nu se aranjaseră în același timp, poate în aceeași baie, și nu se treziseră în același pat, iar primul lucru pe care îl văzuse fiecare nu fusese bine-cunoscuta figură a soțului sau soției, aidoma în fiecare zi, de atâția ani, căci copiii, care i-au însoțit de vreo două ori, trebuie să fi avut vreo opt ani fetița și vreo patru băiețelul, care semăna izbitor cu taică-său.

El era îmbrăcat cu o eleganță ușor învechită, dar fără a părea câtuși de puțin ridicol sau anacronic. Vreau să spun că purta mereu costum și era asortat, cu cămăși pe comandă, cravate scumpe și sobre, batista ivindu-i-se din buzunarul hainei, butoni, pantofi lustruiți, cu șireturi, negri sau de piele întoarsă, dar aceștia din urmă, doar la sfârșitul primăverii, când își punea costumele de culoare deschisă, mâini cu unghii îngrijite. Cu toate acestea, nu dădea impresia de director afectat și nici de snob înverșunat. Avea mai degrabă aerul unui bărbat a cărui educație

nu-i permitea să iasă pe stradă îmbrăcat altfel, cel puțin într-o zi de lucru; felul acela de a se îmbrăca îi era natural, ca și cum tatăl lui l-ar fi învățat că de la o anumită vârstă așa se cuvine, independent de modele ce se nasc deja perimate și de zdrențăroasele vremuri actuale, care pe el n-aveau de ce să-l atingă. Stilul îi era atât de clasic, încât nu i-am descoperit niciodată vreun detaliu extravagant: nu voia să facă pe originalul, deși așa ajungea să pară astfel în ambianța cafenelei unde l-am văzut eu mereu și chiar în cea a neglijentului nostru oraș. Efectul de naturalețe era accentuat de caracterul său neîndoielnic cordial și vesel, dacă nu mucalit (nu era astfel cu chelnerii, de exemplu, cărora le vorbea cu dumneavoastră și îi trata cu o amabilitate desuetă, dar fără a-i flata peste măsură): de fapt, nu puteau trece neobservate hohotele sale frecvente, aproape scandaloase, deși în nici un caz supărătoare. Știa să râdă, o făcea cu putere, dar cu sinceritate și cu farmec, niciodată lingușind sau încuviințând, ci de parcă ar fi reacționat întotdeauna la lucruri care îl distrau cu adevărat și ar fi existat destule lucruri care să-l distreze. Era un om generos, gata să perceapă comicul situațiilor și să aplaude glumele, cel puțin pe cele verbale. Poate că soția lui îl amuza, în ansamblu, sunt persoane care ne fac să râdem chiar dacă nu-și propun, izbutesc mai ales pentru că ne fac fericiți prin prezența lor și ne este de ajuns, ca să zâmbim din orice, doar să le vedem, să ne aflăm în compania lor și să le auzim, chiar dacă nu spun nimic neobișnuit, ba chiar înșiră dinadins prostii și ironii care totuși ne desfată. Păreau să fie astfel de persoane unul pentru celălalt și, cu toate că se vedea că sunt căsătoriți, n-am surprins niciodată la ei un gest căutat

sau ipocrit, nici măcar studiat, ca ale unor cupluri care sunt împreună de mulți ani și fac paradă arătând cât de îndrăgostiți sunt încă, de parcă ar fi un merit care îi revalorizează sau un ornament care-i înfrumusețează. Păreau mai curând doritori să-și placă unul altuia și să-și pară simpatici, înainte de a flirta; sau păreau să nutrească unul față de celălalt atâta prețuire și atâta afecțiune dinainte de căsătorie sau de conviețuire, că în orice împrejurări s-ar fi ales în mod spontan, nu din datorie conjugală, nici din comoditate, nici din obișnuință, nici măcar din fidelitate, ca tovarăș sau însoțitor, prieten, interlocutor sau complice, cu siguranța că, dincolo de ceea ce s-ar fi întâmplat ori s-ar fi spus, orice ar fi trebuit povestit sau ascultat, ar fi fost mereu mai puțin interesant sau distractiv cu altcineva. Fără ea, în cazul lui; fără el, în cazul ei. Era camaraderie și mai ales convingere.

Miguel Desvern sau Deverne avea niște trăsături foarte plăcute și o expresie bărbătească și afectuoasă, ceea ce îl făcea atrăgător de departe și mă făcea să-l presupun irezistibil cu cunoscătorii. Pesemne că m-am uitat la el înainte de a mă uita la Luisa sau că el m-a obligat să mă uit și la ea, căci, dacă pe femeie am văzut-o fără bărbat adesea (el pleca înainte din cafenea, iar ea mai rămânea aproape întotdeauna câteva minute, uneori singură, fumând, alteori cu o colegă sau două, ori poate mame de la școală, dacă nu prietene, care în câte o dimineață li se alăturau în ultimul moment, când el era gata să-și ia rămas-bun), pe bărbat n-am ajuns niciodată să-l văd fără nevastă-sa. Pentru mine imaginea lui singură nu există, ci doar cu ea (a fost unul dintre motivele pentru care nu l-am recunoscut numaidecât în ziar, pentru că acolo nu era Luisa). Dar au început să mă intereseze imediat amândoi, dacă acesta este verbul.

Desvern avea părul scurt, des și foarte negru, cu fire albe doar pe tâmplele ce i se ghiceau mai crețe decât restul (dacă și-ar fi lăsat să-i crească favoriții, cine știe dacă nu i s-ar fi ivit acolo niște inele nelalocul lor). Privirea îi era vie, liniștită și veselă, cu o sclipire de ingenuitate sau de naivitate când asculta, era privirea unui individ pe care viața în general îl distrează sau care nu e dispus să treacă prin ea fără a se bucura de miile de aspecte

amuzante pe care le conține, chiar în toiul necazurilor și nenorocirilor. Este adevărat, însă, că el cunoscuse prea puține în comparație cu destinul obișnuit al oamenilor, ceea ce îl ajuta să-și păstreze ochii aceia încrezători și zâmbitori. Erau cenușii și păreau să cerceteze totul de parcă totul ar fi fost nou, până și ceea ce se repeta în fața lor nesemnificativ zi de zi, cafeneaua aceea de pe partea înaltă a străzii Principe de Vergara și chelnerii, figura mea mută. Avea gropiță în bărbie. Îmi aducea aminte de un dialog dintr-un film, în care o actriță îl întreba pe Robert Mitchum, pe Cary Grant sau pe Kirk Douglas, nu mai știu, cum reușește să se bărbierească acolo, în timp ce-i atinge ușor gropița cu degetul arătător. Pe mine mă năpădea în fiecare dimineață dorința de a mă ridica de la masa mea ca să mă duc la a lui Deverne și să-l întreb același lucru, atingându-i-o la rândul meu ușor pe a lui, cu degetul mare sau cu arătătorul. Era întotdeauna bărbierit foarte bine, inclusiv gropița.

Ei s-au uitat la mine mult mai puțin, infinit mai puțin decât eu la ei. Cereau micul dejun la tejghea și, odată serviți, și-l duceau la o masă de lângă fereastra care dădea spre stradă, în vreme ce eu mă așezam la una situată mai în spate. Primăvara și vara stăteam cu toții pe terasă, iar chelnerii ne treceau consumațiile printr-o fereastră deschisă la înălțimea tejghelei lor, ceea ce provoca multe drumuri într-un sens și în altul ale unora și ale celorlalți și mai mult contact vizual, căci de alt tip nu a existat. Atât Desvern, cât și Luisa au schimbat cu mine vreo privire, din simplă curiozitate, fără intenție și niciodată prelungită. El nu m-a privit niciodată insinuant, cu reproș sau cu îngâmfare, ar fi fost îngrozitor, iar ea nu mi-a

arătat niciodată suspiciune, superioritate sau usurzenie, ceea ce m-ar fi umplut de amărăciune. Îmi erau simpatici amândoi, amândoi împreună. Nu-i scrutam cu invidie, nicidecum, ci cu alinarea de a constata că în viața reală poate exista ceea ce după părerea mea trebuia să fie o pereche perfectă. Îmi păreau și mai mult o pereche perfectă, mai ales că înfățișarea Luisei nu se potrivea cu a lui Deverne, în privința stilului și a hainelor. Lângă un bărbat în costume ca ale lui te-ai fi așteptat să vezi o femeie cu aceleași caracteristici, clasică și elegantă, deși nu neapărat previzibilă, cu fuste și pantofi cu toc de cele mai multe ori, cu haine de Céline, de exemplu, cu cercei și brățări care să atragă atenția, dar de bun gust. În schimb, ea alterna un stil sportiv cu altul pe care nu știu dacă să-l definesc drept rebel sau nepăsător, în orice caz deloc înzorzonat. Înaltă cât el, era oacheșă, cu părul de lungime medie, castaniu închis, aproape negru, și se farda imperceptibil. Când purta pantaloni, adesea blugi, își punea o geacă obișnuită și cizme sau pantofi plați; când purta fustă, pantofii erau cu toc mediu și lipsiți de originalitate, aproape identici cu ai multor femei din anii cincizeci, iar vara, sandale fine care lăsau să se vadă picioarele mici pentru statura ei și delicate. N-a avut niciodată bijuterii, iar poșetele le ținea de-a curmezișul pieptului. Părea la fel de simpatică și de veselă ca el, deși râsul îi era mai puțin zgomotos; dar la fel de frecvent și poate mai cald, cu dantura strălucitoare, ce îi conferea o expresie copilărească (pesemne că râsese în felul acela de la patru ani, fără să se poată abține), sau poate din pricina obrazilor, care se rotunjeau. Păreau să-și îngăduie un răgaz împreună, înainte de a se duce la locurile lor de muncă,

după ce încheiau corvoada matinală a familiilor cu copii mici. Un moment pentru ei, ca să nu se despartă unul de celălalt în toiul forfotei și să stea de vorbă cu însuflețire. Mă întrebam despre ce vorbeau sau ce își povesteau, cum aveau atâtea să-și povestească, dacă se culcau și se trezeau împreună, punându-se reciproc la curent cu gândurile și peripețiile zilei. Din discuția lor nu ajungeau până la mine decât frânturi sau cuvinte răzlețe. Odată l-am auzit pe el numind-o „prințesă“.

Ca să spun așa, le doream tot binele din lume, ca personajelor dintr-un roman sau dintr-un film, cărora le ții partea de la început, știind că li se va întâmpla ceva rău, că la un moment dat ceva se va nărui, altfel n-ar exista romanul sau filmul. Totuși, în viața reală nu avea de ce să fie astfel și eu nădăjduiam să-i văd în fiecare dimineață așa cum erau, fără a observa într-o bună zi la ei răceală din partea unuia sau a amândurora, fără a băga de seamă că nu știu ce să-și spună, sunt nerăbdători să nu se mai vadă, au un gest de iritare reciprocă sau de indiferență. Erau scurtul și modestul spectacol care mă umplea de bună dispoziție înainte de a intra la editură și de a lupta cu megalomanul meu șef și cu insuportabilii lui autori. Dacă Luisa și Desvern lipseau câteva zile, mi se făcea dor de ei și îmi începeam ziua de lucru mâhnită. Într-o oarecare măsură, simțeam că le sunt datoare, întrucât, fără a ști și fără a o pretinde, mă ajutau zilnic și îmi permiteau să dau frâu liber fanteziei, imaginându-mi viața lor fără pată, încât mă bucuram că îmi este cu neputință să mă încredințez și nici să cercetez ceva în această privință, ca să nu-mi revin din fermecarea mea trecătoare (a mea era plină de pete și adevărul e că nu-mi aduceam aminte

de ei până în dimineața următoare, când blestemam în autobuz pentru că mă trezisem devreme, asta mă ucide). Mi-aș fi dorit să le ofer ceva asemănător, dar nu era cazul. Ei nu aveau nevoie de mine, probabil că nu aveau nevoie de nimeni, eu eram aproape invizibilă, suprimată de fericirea lor. Doar de vreo două ori, când pleca el și după ce îi dăduse Luisei obișnuitul sărut pe buze (ea nu aștepta niciodată sărutul acela așezată, ci se ridica pentru a i-l întoarce), mi-a adresat o vagă mișcare a capului, aproape o înclinare, după ce își întinsese gulerul și își înălțase puțin mâna pentru a-și lua rămas-bun de la chelneri, ca și cum eu aș fi fost unul dintre ei, dar feminin. Nevastă-sa, cu spirit de observație, a schițat un gest asemănător când am plecat eu – întotdeauna după el și înaintea ei –, în aceleași două zile când bărbatul îmi arătase respect. Dar când eu am vrut să le răspund înclinând la rândul meu capul și mai vag, atât el, cât și ea își îndreptaseră privirea în altă parte și nu m-au văzut. Atât de rapizi au fost sau atât de prudenți.